

Divrej Tora

Godina 10

Zagreb, šabat 8. travnja 2017. - 12. nisana 5777.

Broj 24

<http://twitter.com/DivrejTora>

divrejtora@gmail.com

B"H

Šabat HaGadol

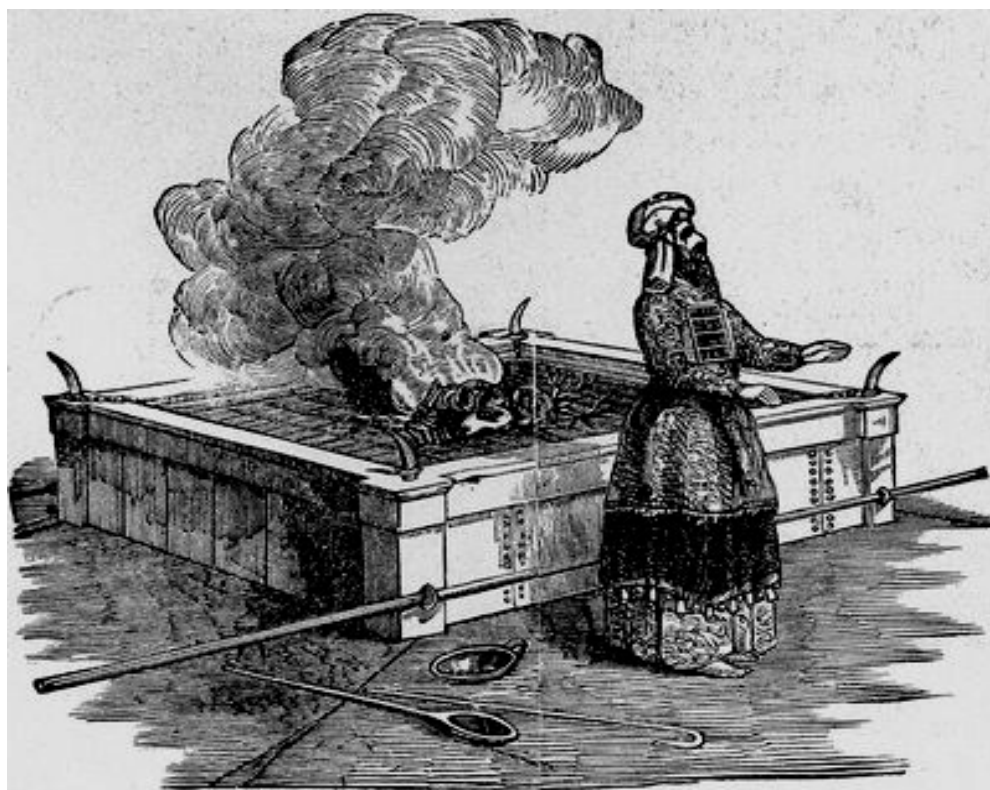
Jeruzalem	18:22	19:40
Zagreb	19:14	20:16
Rijeka	19:20	20:21
Split	19:09	20:11
Dubrovnik	19:02	20:04
Vinkovci	19:02	20:04
Sarajevo	19:02	20:04
Bihać	19:13	20:15
B. Luka	19:08	20:10
Beograd	18:54	19:59
Novi Sad	18:58	20:02
Subotica	18:59	20:05
Zrenjanin	18:55	20:00
Niš	18:47	19:50
Beč	19:15	20:17
Frankfurt	19:48	20:50
Edison, NJ	19:10	20:12

Dnevni Zmanim za Grad Zagreb

Pesah, utorak	11. 4. 2017.
Alot Hašahar	4:43
Najranije Talit	5:21
Nec Hahama	6:17
Najkasnije Š'ma	9:37
Zman Tefila	10:44
Hacot	12:57
Minha Ketana	16:51
Plag Haminha	18:14
Šekia	19:38
Cet Ha-kohavim	20:20

Paraša Cav

(Vajikra 6,1-8,36)

B-g govori Mošeu da uputi Aharona i njegove sinove u prava i dužnosti koje će imati kao *kohanim* (svećenici) koji prinosе *korbanot* (žrtve) u Svetište.

Vatra na žrtveniku mora se održavati sve vrijeme. Na njemu se do kraja spaljuju žrtve: žile iz masnoće, a što se prinosi kao žrtva za mir, grijeh i krivnju; i šaka onoga što se odvaja od pripremljena jela.

Kohanim jedu meso od žrtve za grijeh i krivnju, kao i ostatak pripre-

ljenog jela koje se prinosi kao žrtva. Mirovnu žrtvu jede onaj koji ju je donio, osim dijela koji pripada *kohenu*. Sveto meso žrtve mora pojesti obredno čista osoba na za to određenom svetom mjestu i u određenom vremenskom periodu.

Aharon i njegovi sinovi ostaju u prostoru Svetišta sedam dana. Za to vrijeme Moše ih uvodi u svećeničku službu. ■

Prevela: Dolores Bettini

Allja po allja

Kohen - prva aliya- 11 p'sukim - 6,1-11

Nakon uvodnih opisa različitih *korbanot* u prošlotjednoj *sedri*, sada dolazimo do opisa svakidašnje službe u *Mikdašu*.

Nakon što je gorjela čitave noći, prva stvar ujutro (prije izlaska sunca) je pobrinuti se za vatru na *Mizbei'ahu*. Ovaj prvi dnevni zadatak relativno je manje važan od drugih poslova, iako su ga mladi *kohanim* s oduševljenjem tražili i borili se za čast „*T'rumat HaDešen*“. *Kohen* koji obavlja ovaj zadatak prvo bi uklonio pepeo iz plamenova *Mizbei'aha* te ga stavio uz *Mizbei'ah*. Potom bi se presvukao u druge haljine (nešto manje kvalitete od onih koje se nosilo za „redovnu“ hramsku službu) te pepeo odnio na točno određeno „čisto“ mjesto izvan tabora.

Vatra na *Mizbei'ahu* trebala je uvijek gorjeti i nije bilo dopušteno da se ikada ugasi.

Dio od početka *parše* Cav pa do ove točke je odlomak iz dnevnih čitanja pasusa o *korbanot* iz molitve *Šaharit*. Vrlo je važno deklamirati odlomke o *korbanot*, što se temelji na konceptu „A naše će usne biti zamjena za junce“. Gemara prenosi sljedeće: Avraham Avinu upitao je B-ga „na koji će način moji potomci trebati pribavljati otkup za svoje grijeha?“. B-g mu je rekao da će žrtve pomoći pribaviti pomirenje. Avraham je tada upitao što će biti u vrijeme kada *Beit HaMikdaš* ne bude stajao i

žrtve se neće prinostiti. B-g odgovara: „Ja sam već pripremio što treba za tu mogućnost. Sve dok čitaju odlomke Tore o žrtvama, ja ću to smatrati kao da su zaista prinijeli žrtve, i oprostiću im njihove zloće.“ Na tu ideju ukazuju riječi u uvodnom *pasuku sedre*. **Zot Torat ha'Ola** - Ova (komponenta) Tora o Ola - **Hi ha'Ola** ... - To je (komponenta) Ola.

Mišna u Joma opisuje entuzijizam kojim bi se *kohanim* natjecali za čast brige o vatri na *Mizbei'ahu*. Kada bi dobili znak od starijeg *kohena* na dužnosti „da krenu“ mladi bi *kohanim* bi potrčali uza rampu - prvi koji bi došao do vrha *Mizbei'aha* vršio bi taj zadatak. Kada se dogodilo da je jedan *kohen* pao s rampe (netko ga je gurnuo) i ozlijedio se, učenjaci su promijenili način izbora između mnogih *kohanim*, u manje opasno brojanje prstiju *kohanim* postavljenih u krug, nasumično odabranog velikog broja.

Tora se potom vraća na temu o „prinosu hrane“, na *minha*. Mala količina smjese brašna i ulja i sav tamjan (*l'vona*) bili su uzeti i stavljani na *Mizbei'ah* da se spali. „*Minha*“ nije smjela biti *hamec* (postoje iznimke od tog pravila, posebno neke od *menahot* koje su pratile prinos *Toda*, koji se zbog toga nije prinostio na Pesah - to je razlog zašto ne kazujemo „*Mizmor L'Toda*“, *T'hilim* 100, na Pesah. Drugi izuzetak / izuzeci su **Štei**

Halehem, prinos dvije štruce kruha na Šavuot.). Ostatak „*minhe*“ pojeli su muški *kohanim* na dužnosti u *Beit HaMikdašu* u vrijeme tog prinosa.

Levi - druga aliya - 22 p'sukim - 6,12-7,10

Svakog dana, *Kohen gadol* je trebao prinijeti prinos hrane od desetine *eife* brašna (plus ulje i začini) - pola ujutro i pola prije večeri. Ova *minha* se nije jela, već je u cijelosti bila spaljena na *Mizbei'ahu*.

„*Hatat*“ se klao na istom mjestu kao i „*Ola*“ (konkretno, na sjevernoj strani *Mizbei'aha*). Sastavni dio žrtve za grijeh je jedenje njezina mesa od strane *kohena* (*kohanim*) koji ju je prinio u ime grešnika.

Meshech Chochma ističe da je *kohen* koji se bavio žrtvom bio onaj koji je trebao jesti od nje, jer samo on će znati jesu li njegove *kavanot* (misli i namjere) bile ispravne ili nisu. Time što jede žrtvu on se izjašnjava da je zaista učinio i mislio sve što je bilo potrebno. (Kazna za *kohena* koji namjerno jede od nevažne žrtve - u tom slučaju, on je jedina osoba koja je mogla znati da je žrtva nevažna - bila je kazna „smrti s neba“.) U ovom pitanju vidimo visok stupanj odgovornosti koji osoba snosi za svoje vlastite postupke.

(nastavak s 2. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po alija**

Određene *hata'ot*, čija je krv bila donesena u *Mikdaš*, nije se jelo, već su bile u cijelosti spaljene na *Mizbeihu*.

Kli Yakar ističe da Tora zapovijeda prinosenje *hata* i *ašam* (žrtvi za grijeh i krivnju) na istom mjestu u dvorištu *Beit HaMikdaša* na kojem se prinosi *Ola*, kako bi se zaštitilo osjećaje i privatnost grešnika. Ljudi koji su ga vidjeli na tom mjestu mogli su pretpostaviti da on prinosi *Ola* i ne bi automatski pomislili da je sagriješio. To je slično jednom od razloga zbog kojih je *Amida* tiha molitva - to štiti onoga koji moli od neugodnosti zbog nečega što je možda uključio u svoju molitvu, a što bi drugi mogli čuti.

Ovo je jedan od mnogih, mnogih moralnih pouka koje se mogu naučiti iz *korbanot*. Zašto bismo "gubili svoje vrijeme" učeći o *korbanot*? To je može pitati samo netko vrlo ograničenih pogleda. Možda je ovo jedan od razloga.

Šliši - treća alijsa - 28 p'sukim - 7,11 -38

Tora zatim raspravlja o *š'lamim*, i počinje konkretno s "*toda*". Uz životinjsku žrtva prilažu se razne vrsta vafla i kolača. Dijelovi životinje spaljuju na žrtveniku, drugi se dijelovi daju *kohenu*, a ostatak će pojesti onaj koji je donio *korban*. *Korban* se mora pojesti do ponoći (stvarni krajnji rok je zora; ponoć je postavljena kao mjera opreza). Zabranjeno je ostaviti bilo što od *korbana* do jutra; ono što je preostalo mora

biti spaljeno. Ako je *š'lamim* za ispunjenje zavjeta, njezino meso može se jesti dva dana, dok trećega dana postaje „*notar*“.

Zabranjeno je jesti "*pigul*". *Pigul* je vrsta nevažecog *korbana*, kod kojega ono što čini *korban* nepodobnim za *Mizbei'ah* nije nešto fizičko, niti pogreška u postupanju *kohena*, već kriva misao (*kavana*), određenih vrsta. Značajno je da same neprikladne misli mogu utjecati na svetost *korbana*.

Zabranjeno je jesti od *korbana* koji je postao *tamei* (ritualno nečist). To se kažnjava s *makot*. *Tamei korbanot* mora se spaliti. Osoba koja je *tamei* i koja svjesno jede meso *korbana* podliježe "*koreitu*" („odsjecanju“ od strane B-ga).

Neke masnoće košer životinja zabranjeno je jesti. To je zabrana "*heileva*". Postoje razlike između *heileva* od *korbana* i onog obične *hulin* (ne-

svete) životinje.

Jedenje krvi ptice ili sisavca nosi smrtnu kaznu (s Nebesa). Jedenje mesa s krvlju koja je još u njemu manji je prekršaj, ali je svejedno zabranjeno. To je razlog za "kašeriranje" mesa.

Ono što slijedi je više pojedinosti o *š'lamim*: koji dijelovi idu na žrtvenik, a koji dijelovi idu *kohenu*, itd. Tu su pravila raznih vrsta *korbanot* koje nam je B-g zapovijedio na Sinaju.

Najozbiljnija pogreška kod *kavane* jednog *kohena* je ona koja se tiče vremena. Pogreška u vezi mjesta na kojem se jede *korban*, na primjer, manje je ozbiljna (barem što se tiče kazne). Ako *kohein* misli jesti od *korbana* u vrijeme kada to više nije dopušteno, tada pogrešna *kavana* čini *korban* "prvoklasnim *pigulom*". To se slaže s našim prethodnim stanovištem u vezi šabata i *Miškana*,

(nastavak s 3. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po alija**

da je svetost vremena „veća“ od svetosti mjesta (iz *draša* Rabbi Fabiana Schönfelda).

R'vi'i - četvrta alijsa - 13 p'sukim - 8,1-13

Nakon što je utvrdio pravila, B-g sada zapovijeda Mošeu da uzme Aharona, njegove sinove, posebne haljine *kohanim*, žrtvene životinje, i ulje pomazanja, te izvrši obrede svečanog otvaranja *Miškana* u prisustvu naroda. Moše oblači Aharona u odjeću Kohen gadola, pomazuje njega, žrtvenik i posuđe *Miškana*. On također odijeva Aharonove sinove.

Prema Rašiju sedmodnevni period svečanog otvaranja *Miškana* prethodio je njegovu podizanju. To je, kaže Raši, još jedan primjer *ein seder mukdam u'm'uhar batora*, da Tora ne ide uvijek kronološkim redoslijedom.

Napomena glavnog statističara ovih tekstova: Ovaj odlomak *R'vi'i* u *Cav* sadrži središnji redak Tore gledajući prema *p'sukim*. Prema mom izračunu (uz pomoć kompjutara), sredina Tore je između *p'sukim* 8. i 9. u *Vajikra* 8. To je jedan *pasuk* kasnije od onoga što kaže standardni *Humaš*. Ta se razlika može objasniti različitim tretmanom dijeljenja *parše* unutar *pasuka*. No, mogući su i drugi razlozi.

Opet prema mojoj računici, sredina Tore, brojano po riječima, nalazi se u odlomku *Hamiši Cava*. Riječi *el hajesod* u *Vajikra* 8,15 su sredina, s

time da *el* pripada prvoj polovici Tore, a *jesod* je prva riječ druge polovice. Ova se sredina pojavljuje znatno ranije u *Tori* u usporedbi s "tradicionalnom" sredinom *daroš daraš*, u *Paršat Šemini*, *Vajikra* 10,16. Isto tako, *alef* od *hu* u 8,28 je sredina prema slovima, i daleko je od velikog *vav* u *gahon* u *Vajikra* 11,42. Još uvijek čekamo na uvjerljivo objašnjenje u vezi tog odstupanja. Ako netko ima nešto za reći o tome, molim pošaljite mi.

Hamiši - peta alijsa - 8 p'sukim - 8,14-21

Jedan junac je doveden kao žrtva za grijeh, te se Aharon i njegovi sinovi "naslanjaju" na njega. (To je veoma važan element najosobnijih *korbanot*. On omogućuje psihološku identifikaciju sa životinjom i daje dodatni smisao činu žrtvovanja.) Naslanjanje (*smiha*) prati ispovijed (*vidui*) ili riječi hvale B-ga, ovisno o *korbanu*. Junac je bio zaklana i dio njegove krvi je stavljen na uglove *Mizbei'aha* te na njegovo postolje. Dijelovi junca bili su stavljeni na *Mizbei'ah*; a ostatak je bio spaljen izvan tabora.

Prvi od dva ovna je bio idući prinijet, kao *Ola*.

Za nas je vrlo važno da shvatimo da

korbanot nisu bile „hokus-pokus, i oprošteno nam je“ žrtve. To ne funkcionira na taj način. I nikada niti nije. Žrtva za grijeh, bičevanje od strane Sanhedrina, čak i smrtna kazna, morala je biti popraćena sa stvarnom *t'shuva* i *vidui*. Kada srce nije prisutno u jednadžbi *korbana*, B-g ljude stalno kažnjava za isprazna djela bez smisla i samo forme radi. Obredi imaju duboko značenje i smisao, ali srce i duša osobe moraju biti zaista uključeni, inače *korban* ne vrijedi (čak i manje od) ništa.

Šiši - šesta alijsa - 8 p'sukim - 8,22-29

Drugi ovan se potom prinosisio (kao *š'lamim* nazvan *eil hamilu'im*) nakon čega je slijedilo nekoliko postupaka, kao što je navedeno u *Tori*. Imajte na umu da je Moše Rabeinu bio aktivni sudionik u sedmodnevnom razdoblju stavljanja *Miškana* u funkciju. Poslije toga su Aharon i njegovi sinovi (te svi *kohanim*) bili ti koji obavljaju svetu službu u *Mikdašu*.

Iz opisa procedura prinošenja različitih žrtava, jasno je da *kohen* nije tek tehničko osoblje koje je dobilo ovlasti da vrši službu, već je on integralni dio prinošenja *korbana*. To se vidi po raznim dodirivanjima ušne školjke (neki kažu da je *t'nuh* gornji dio uha koji, a neki drugi kažu da je to hrskavica u sredini uha), palca ruke i nožnog palca *kohena*, itd. kako je opisano u ovoj *parši*. Također i činjenica da *kohanim*

(nastavak s 4. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po alijsa**

moraju jesti od različitih žrtava ukazuje na njihovu integralnu uključenost u cijeli proces.

Neki komentatori nagađaju da je Moše bio prihvatio svoju prvu misiju kod grma umjesto da je neprestano tvrdio kako je nepodoban, on bi bio Kohen gadol i vođa (*Meleh*) naroda. Umjesto toga, "dan mu je" Aharon, da s njim podijeli teret vodstva. Moše je bio svjestan da će Aharonu morati predati palicu u ovom vitalnom području komunalne i duhovne funkcije. Mora da je Mošeu bilo teško povući se korak natrag u tom trenutku.

Š'vi'i - sedma alijsa - 7 p'sukim - 8,30-36

Dalje ide pomazanje Aharona, njegovih sinova, i njihovih haljina. Zatim im je Moše rekao da pripreme komad mesa za jelo s pripadajućim kolačima i vaflima. Ono što je preostalo trebalo je biti spaljeno. Tijekom sedam nastupnih dana, *kohanim* nisu smjeli napustiti *Miškan*; ostali su tamo kao počasna straža.

Raši nas uči da je uz ovu jednokratnu sedmodnevnu izolaciju, Kohein gadol još dva puta bio izoliran na sedmodnevni period pripreme. Jedan od njih je tjedan pred Jom kipur - što je bilo, naravno, svake godine. A drugi je bio za pripremu *para aduma* -

to se dešavalo jednom u mnogo vremena - *para aduma* nije bila čest slučaj. (I bilo koji *kohein* bi mogao biti za to zadužen, a ne samo Kohein gadol) Na ovu se ideju aludiralo riječima *la'asot (para)* i *l'ha-peir* (Jom kipur).

Aharon i njegovi sinovi učiniše sve što je B-g zapovjedio preko Mošea.

Raši veli da to ukazuje da oni nisu ništa mijenjali niti improvizirali, što je za svaku pohvalu. (Ponekad, ova kva izjava može biti kritika - ali ne ovaj put.)

Posljednja 4 *p'sukim* čitaju se za Maftir.

Haftara - 21 + 1 p'sukim - Mal'ahi 3,4-24

Za razliku od nedavnih posebnih *šabatot*, kada čitamo poseban Maftir iz druge Tore, te posebnu *haftaru*, za Šabat HaGadol to nije slučaj. Koristimo se samo jednom Torom i iz nje čitamo *paršat hašavua*. No, međutim, čitamo posebnu *haftaru*.

Neka mišljenja kažu da ovu *haftaru* čitamo samo kada je Šabat HaGadol

na *Erev Pesah* (što je prilično rijetka pojava). Druga mišljenja kažu da se ovom *haftarom* služimo samo kada Šabat HaGadol **nije** na *Erev Pesah* (što je slučaj ove godine ... i većinu godina). Uobičajena praksa je čitati je na Šabat HaGadol u svim prilikama, umjesto redovne *haftare*.

Haftara govori o vjernosti Tori i obećanju o dolasku Eljahua HaNavi kao vjesnika konačnog izbavljenja.

Time nam ova *haftara* pomaže da vidimo Pesah u njegovoj pravoj perspektivi. Napomena: Preposljednji *pasuk* ponavlja se kao završni redak *haftare*. To je učinjeno kako bi se knjiga *Trei-Asar* završila u pozitivnom tonu (Mal'ahi je posljednji dio te knjige). Kraj odjeljka govori o široko rasprostranjenosti *t'shuva*, koja uključuje roditelje koji vrše utjecaj na svoju djecu i obratno. Sam kraj upozorava na strašne posljedice ukoliko se, ne daj B-že, to ne dogodi. Završavamo s B-žjim obećanjem da će poslati Eljahua. Slično se događa i za stolom za Seder. ■

Rav Kook:

Cijeniti granice

Jedna vrsta žrtava koje su se prinosile u Hramu bila je žrtva zahvalnica (*korban toda*):

„Ovo je zakon za žrtvu pomirenja (*šlamim*)... Ako se prinosi kao žrtva zahvalnica, tada neka se prinese zajedno sa beskvasnim hljebovima.“ (Vajikra 7,11-12)

Tko je prinosio ovu žrtvu? Talmud spominje nekoliko primjera:

„Četiri skupine ljudi moraju prionjeti žrtvu zahvalnicu: oni koji plove morima, oni koji putuju kroz pustinje, bolesni koji su izliječeni i zatvorenici koji su oslobođeni.“ (*Be-rahot 54b*)

Zašto su mudraci izabrali ove četiri skupine ljudi kao primjer onih koji moraju javno zahvaliti B-gu?

Testiranje granica

Zahvalnost nam nije prirodna. Ljudska duša je programirana tako da stalno teži za nečim, kao što je rečeno, „Duša nikada nije zadovoljna“ (*Propovjednik 6,7*). Mi uvijek gledamo prema naprijed, nikad

unazad. Uvijek želimo unaprijediti svoj posjed, eksperimentirati i otkrivati nove horizonte. Stoga je nama prirodnije primiti nešto zdravo za gotovo nego sa zahvalnošću. Zahvalnost za ono što imamo često osjećamo kada osjetimo kontrast: ili onda kada to izgubimo, ili kada vidimo da postoje neki koji to nemaju, tek tada počinjemo zaista cijeniti ono što imamo.

Još jedna posljedica ljudske naravi koja neprestano teži za nečim jest naša tendencija tome da izazivamo prihvaćena pravila. Testiranje granica osobito je izraženo u periodima tranzicije (kod dvogodišnjaka koji prelaze iz faze nejačadi u fazu djetinjstva te kod tinejdžera koji prelaze iz adolescencije u odraslu dob). Iako je to neophodno za osobni rast, ignorirati neka pravila može se samo uz velik rizik. Generalno, četiri su vrste granica koje ljudi u svojoj potrazi za neovisnošću pokušavaju ignorirati. Oni tada trpe posljedice pobune protiv prirodnih ili moralnih granica, a njihova iskustva služe

kao lekcija drugima.

Prva grupa sastoji se od onih koji pokušavaju prkositi osnovnim prirodnim zakonima koji vladaju čovječanstvom. Primjer takvih ljudi su oni koji napuštaju zemlju riskirajući svoje živote ploveći morima. Izvan svog prirodnog okruženja, oni će početi cijeniti sigurnost i normalnost života na kopnu.

Drugu grupu čine oni koji se bune protiv zakona države. Državni zakoni pomažu regulirati zajednički život. Oni koji odbacuju takve zakone bijegom u pustinju (ili izvan granica države) ubrzo će naučiti cijeniti potrebu za redom i zakonom.

U trećoj skupini su oni koji ignoriraju smjernice vezane uz brigu za osobno zdravlje. Njihove želje i interesi nadjačavaju potrebu za time da brinu o svojim fizičkim potrebama. Tek kada se razbole počinju cijeniti važnost poštivanja zakona zdravlja i higijene.

Posljednju grupu čine oni koji, u svojoj pohlepi za potpunom slobodom

(nastavak s 6. stranice) **Rav Kook: Gijeniti granice**

dom, odbijaju etičke zakone društva. Njihova djela postaju prijatna ostalima u zajednici. Oni moraju biti zatvoreni kako bi ih se spriječilo u tome da nanose štetu drugima. Oni bi trebali shvatiti da je bolje imati ograničenu slobodu izvan zidova zatvora, nego je uopće nemati.

Te četiri skupine ljudi javno zahvaljuju – ako prežive svoju ludost! – i služe kao primjer drugima da valja poštovati prirodne, društvene, fizičke i moralne granice koje život čine mogućim.

Zabrana heileva

„Ne jedi salo (*heilev*) bika, ovce ili koze.“ (*Vajikra 7,23*)

Neki komentari (*Majmonides, III, 48, Sefer HaHinuh, micva 147*) objašnjavaju da Tora zabranjuje jedenje tih masti iz zdravstvenih razloga. No, ako je to istina, zašto je zabranjen samo *heilev* triju navedenih vrsta životinja?

Zanimljivo, nalazimo da se *micva kisuj ha-dam*, prekrivanja krvi nakon klanja, odnosi samo na divlje životinje i perad. Zašto Tora ne traži tu *micvu* za stoku, ovce i koze? Zašto se ove dvije *micve* koje su vezane uz pripremu košer mesa, odnose na potpuno različite skupine životinja?

Domaće i divlje životinje

Kada analiziramo razinu senzibiliteta koju čovjek mora imati kada uzima život životinje za hranu, moramo razlikovati dvije kategorije životinja. Prva kategorija sastoji se od životinja koje mi ne hranimo i ne

uzgajamo. To su divlje životinje koje lovimo i ubijamo. Sve ptice uključene su u tu kategoriju jer ih obično hvatamo u zamke. (Naravno, to je bilo više primjenjivo u vrijeme kada su kokoši i ostala perad bile puštene da slobodno lutaju okolo, a ne zatvorene u malim kavezima.)

Morali bismo se osjećati posramljenima kada se priklanjamu takvom okrutnom ponašanju. Stoga, kada ubijamo takve životinje i ptice, Tora nam zapovijeda da prekrijemo krv, kao znak našeg unutarnjeg srama zbog tako nemilosrdnog čina. „Ako čovjek... uhvati divlju životinju ili pticu koja se može jesti i ako prolije njenu krv, mora prekriti krv zemljom“ (*Vajikra 17,13*).

Druga kategorija sastoji se od pripitomljenih životinja: stoke, ovaca i

koza. Mi brinemo o njima i hranimo ih kako bi od njih dobili mlijeko, vunu i pomoć u poslovima. Ne ubiti te životinje za hranu kada dosegnu stariju dob i više nisu toliko produktivne, zahtijeva profinjeniji osjećaj etičnosti. Vežano uz tu kategoriju životinja, koje postaju teret svojim vlasnicima kada dosegnu starost, Tora ne zahtijeva prekrivanje krvi nakon klanja. Mi ne moramo osjećati jednaku razinu srama kao kada oduzimamo život divlje životinje.

No, Tora za domaće životinje daje posebnu zabranu kako bi nas podsjetila da život smijemo uzeti samo zbog naših osnovnih potreba. To je svrha zabrane *heileva*. Dozvoljeno nam je zaklati te životinje zbog mesa, koje nam daje energiju i snagu, ali ne i zbog njihove masti. Ne bismo ih trebali ubiti zbog zadovoljstva jedenja njihovog masnog mesa koje spada u gastronomske užitke. Zabrana *heileva* naglašava da život smijemo oduzeti samo zbog temeljnih potreba.

Zašto Tora ne zabranjuje jedenje masti ptica i divljih životinja? Tog bismo se okrutnog čina trebali sramiti bez obzira na to je li naša namjera užitak ili potreba. Kada bi Tora činila razliku između njihovog mesa i njihove masti, to bi umanjilo moralni utjecaj pokrivanja njihove krvi, znak naše posramljenosti nad prolijevanjem krvi slobodne životinje, bez obzira na okolnosti. ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Berel Wein:

Paraša Gav I Šabat Hagadol

Blagdan Pesah u naše živote i domove uvodi veliki šabat - *Šabat Hagadol* - koji mu prethodi. Mada su tijekom stoljeća izneseni mnogi razlozi zašto ovaj šabat koji prethodi Pesahu treba nositi naziv veliki šabat, čini mi se da je ipak jedna tema najvažnija kada se bavimo ovom stvari. A to je, da je veličina šabata ono što je omogućilo da dođe do Pesaha i njegovih čuda, te da se sloboda i izbjavljenje uopće pojave.

Medraš nam kaže da su Židovi u Egiptu pod vlašću faraona već obilježavali neku vrstu šabata. Čak i prije prihvaćanja Tore na Sinaju, Židovima je bilo zapovijedeno i bili su podučeni o šabatu u Mari. Svakodnevna mana koja je padala s Nebesa bila im je stalni podsjetnik na postojanje i svetost šabata. Bez šabata, sam Pesah gubi puno toga od svoje poruke i smisla.

Na taj način sam šabat pridaje mnogo od svoje veličanstvenosti i veličine blagdanu Pesah koji mu stiže za petama. Pesahu bez šabata uistinu nedostaje duhovne slobode koja je njegov cilj i svrha. Jer fizička

sloboda, koliko god neophodna bila za napredak osobnog i nacionalnog života, ne obraća se uistinu duši.

U knjizi Yosefa Mendelovicha koja govori o njegovom zaatočeništvu u Sovjetskom savezu, on se prisjeća kako je zajedno s baptističkim propovjednikom sjedio u istoj ćeliji u sovjetskom zatvoru. Dok su provodili sate razmišljajući o sebi i svojoj sudbini, došli su do zaključka da se vjerojatno više nikada u svom životu, čak i nakon što budu oslobođeni iz Gulaga, neće osjećati tako slobodni i produhovljeni kao što su se osjećali u toj maloj hladnoj ćeliji. Takva je unutarnja sloboda kojoj teži Pesah. A Židovskim rječnikom, jedino šabat može pomoći čovjeku da do toga dođe.

Poteškoće u držanju šabata suvremenom Židovu leže u tisućama zakona koji istinski definiraju šabat. No upravo ti zakoni daju šabatu njegovu svetost i duhovni karakter. U suprotnom, šabat postaje običan dan u tjednu. Ovdje u Izraelu, u određenim krugovima našega društva, on je postao dan pijanstva, razvrata,

ranjavanja noževima i užasnih prometnih nesreća.

Od toga da bude najpozitivniji poseban dan u tjednu, on se izrodio u najgrozniji od svih dana. Takozvana sloboda nesputanog ponašanja i postupanja bez ikakvih ograničenja ili obuzdavanja stvorila je ovo čudovište nasilnih, pa čak i smrtonosnih ispada petkom uvečer i subotom.

Svakom životu pridružena su ograničenja i zakoni. Oni su za opće i osobno dobro, za mir u društvu i za blagostanje pojedinca. Samo postojanje zakona i ograničenja šabata u njega donose njegov mir i spokoj, njegovu veličanstvenost i svetost.

I stoga veličina šabata mora doći prije Pesaha kako bi sam Pesah pokazao ono što nosi u sebi i svoju pravu svrhu. Znam da ima onih koji se ismijavaju ovoj rabinskoj mudrosti, ali tisućljeća Židovskog života i povijesti svjedoče koliko je ona istinita i ispravna.

Postoji tradicija da rabin zajednice ili općine iznese veliko predavanje na *Šabat Hagadol*. Ispočetka to se

(nastavak s 8. stranice) **Rabbi Berel Wein: Paraša Cav i Šabat Hagadol**

činilo zbog toga da se ponovo razmotre važni i prijeko potrebni zakoni i običaji u vezi pravilnog proslavljanja blagdana Pesaha. S vremenom je to predavanje preraslo u rabinsko prikazivanje umješnosti u talmudskim studijama i rabinskoj responsi. U današnjem naraštaju, posebno ovdje u Izraelu, ono je također postalo i prilika da rabin iznese svoje viđenje o trenutnim nacionalnim i političkim događanjima u Izraelu, te Židovskom svijetu uopće.

Midraš nas uči da svaki naraštaj ima propovjednike i predavače koji su mu potrebni. I u svakom naraštaju oni trebaju ispuniti potrebe svoje generacije i mjerodavno govoriti o konkretnim problemima tog vremena i mjesta. Ali nit koja povezuje sve ove generacije je *Šabat HaGadol*.

Ta nepokolebljiva odanost zamisliva, zakonima i običajima šabata, ono je što daje oblik svim drugim raspravama o stvarima od Židovskog interesa. Sigurnost i kontinuitet Židova počiva na snazi odavanja počasti i držanju šabata.

Pesah, koji simbolizira naš uspješan nacionalni pothvat i konačnu pobjedu nad onima koji uvijek gledaju kako da nas unište, djeluje i jedino je moguć nakon što proživimo *Šabat Hagadol*. Ovo je tajna posebne veličine ovoga šabata.

Paraša Cav češće se poklapa nego ne poklapa sa šabatom koji prethodi Pesahu - *Šabatom HaGadol*, "Velikom šabatom." Na prvi pogled se čini kao da ne postoji nikakva veza iz-

među *paraše Cav*, *Šabat HaGadola* i Pesaha. Međutim, budući da judaizam ne priznaje slučajnosti u vezi Židovskog života, a svakako ne u vezi same Tore, ako dublje zađemo u *parašu* to nam može otkriti pozadinsku vezu između *Cav* i Pesaha.

Ja smatram da se ta pozadinska tema u *paraši* nalazi u opisu u vezi posvećenja Aharona i njegovih sinova za svećenike i sluge B-ga i Izraela. Judaizam uči da sloboda znači odgovornost. Sloboda bez ograničenja ili svrhe je razorna anarhija. Čitava priča Tore u vezi izgradnje *Miškana* i ustanove za javno bogoslužje/zrtvovanje dolazi da bi istaknulo oslobođenim robovima iz Egipta njihove nove odgovornosti.

Rabini uvjerljivo i ispravno definiraju slobodu pojmovima obaveza i učenja Tore, nasuprot navodne slobode hedonizma. Posvećenje Aharona i njegovih sinova, koje se poklopilo s posvećenjem i namjenom samog *Miškana*, postavilo je pred Židovski narod zahtjev zajedničkog bogoslužjenja i nacionalnog jedinstva.

Pogledajte na slobodarske pokrete koji su se podigli na Bliskom istoku proteklih nekoliko godina, i kaos i smrt desataka tisuća ljudi koji su uslijedili njihovom pojavom. Nemoćnost stvaranja jedinstva, razvijanja moralnih i opipljivih nacionalnih ciljeva poruga je svim htijenjima pozitivne slobode. Bez Aharona i *Miškana* obećanje o slobodi koje daje Pesah ostalo bi trajno neispunjeno.

Dio pouke Velikog šabata je to da

je bez šabata Židovska sloboda samo iluzija. Šabat je istinski simbol slobode. Odsustvo svakodnevnih tjednih aktivnosti, osjećaj obitelji i prijateljstva, i zadovoljstva koje šabat stvara sve to zajedno stvara viziju istinske slobode koja je dostižna i koja je stvarna.

Veliki šabat koji prethodi Pesahu daje mu njegov pravi smisao i obljetnicu naše slobode od Egipatskog ropstva smješta u svetu perspektivu. Sloboda da bismo naporno radili po čitave dane, svakog dana u tjednu, samo je drugi oblik ropstva. Kada subota izgleda poput utorka, samo još napornije, budući da nema škole i da je breme razvoženja djece i želje da se "dobro provedemo" još veće, tada to ni izdaleka ne može biti povezano s istinskom slobodom.

U stvarnosti, svaki je šabat Veliki šabat, a šabat koji prethodi Pesahu samo je još više takav. *Šabat Hagadol* predstavlja čudo koje je blagoslovilo naše praoce u Egiptu kada su uzeli pashalno janje, a egipćani se tome nisu usprotivili. No istinsko i konačno čudo *šabat Hagadola* je sam šabat. On je očuvao Židovski narod tijekom stoljeća nasuprot nebrojenih nejednakosti i kušnji. Tek kada shvatimo svoju slobodu mi smo u stanju na pravi način cijeniti i odati počast šabatu - *Šabat Hagadolu*, velikom šabatu kojega sada obilježavamo tako radosno i sa zahvalnošću.

Šabat šalom

Pesah kašer v'sameah ■

Rabbi Yissocher Frand:

Različite generacije / različiti izazovi

Prvi Raši u ovoj parši citira (u ime Toras Kohanim) učenje koje kaže da riječ *cav* (zapovijed) podrazumijeva *ziruz* (ohrabrenje i poticaj u najjačem mogućem smislu) za taj određeni trenutak te za buduće generacije. Raši dalje citira Tana Rav Shimona koji uči da u situacijama koje uključuju gubitak (trošak) novca, Tora mora osobito potaknuti ljude na djelovanje.

Međutim, možemo postaviti pitanje, koja vrsta gubitka novca (*hisaron kis*) je ovdje bila prisutna iz Aronove perspektive? Nakon svega, Aronu je dana ta zapovijed, a *micva* ga u osnovi nije koštala ništa. Ljudi su donosili svoje žrtve Aronu u *Beis HaMikdaš*. Njega to nije koštalo ništa!

Rav Jaakov Kamenetsky daje zanimljivu ideju. Aron je bio ljubitelj mira i težio je ka njemu. On je imao poseban odnos sa narodom Izraela koji je nadilazio čak i onaj njegovog brata Mošea. Razina oplakivanja koja je bila prisutna kada je Aron umro uključivala je „cijelu kuću

Izraelovu“ (Bamidbar 20,29). Nije mu bilo ravnoga u pogledu toga koliko ga je narod volio.

Rav Jaakov sugerira da je zbog Aronovog velikog suosjećanja za židovski narod, njemu osobno bilo teško gledati kako Židovi troše novac na svoje žrtve (koje su bile u cijelosti spaljene). To je osobito vrijedilo za „*ola kec haMizbeah*“. To je bio poseban fond koji je garantirao da će žrtve neprestano gorjeti na žrtveniku tijekom dana (čak i kada nije bilo obveznih ili drugih dobrovoljnih osobnih žrtava koje su se prinosile). Aronov odnos sa ljudima bio je takav da se osjećao loše zbog njihovih troškova (*hisaron kis*).

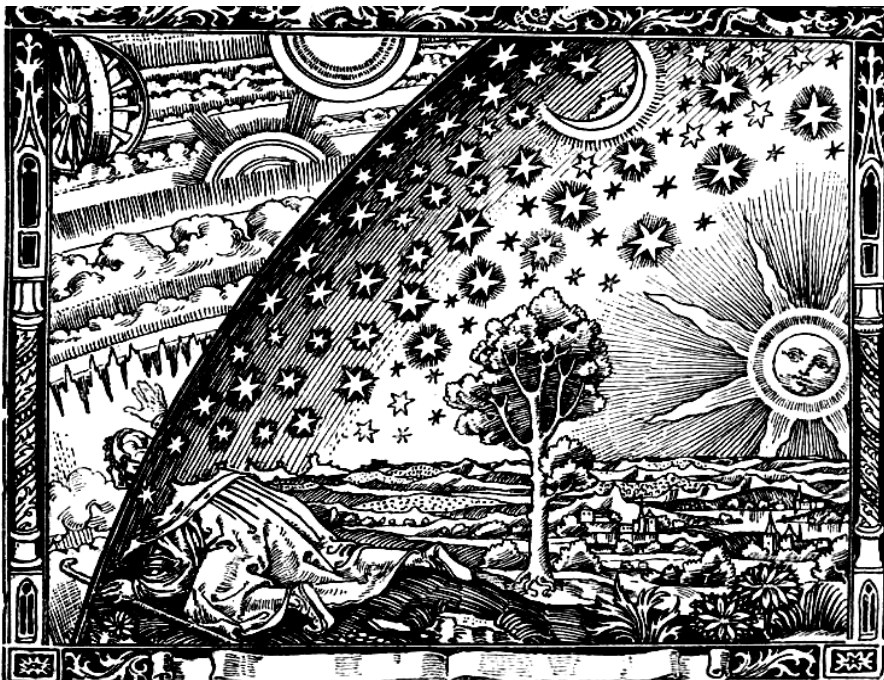
Rav Shimon Schwab ima drugačiji pristup. On povezuje početak i kraj Rašija na ovaj stih (*Vajikra 6,2*). Nakon povezivanja riječi *cav* sa ohrabrenjem (*ziruz*), Raši komentira da je to bila zapovijed „za sada i za buduće generacije“ (*m'jad u l'doros*). Tek tada Raši uvodi ideju da je najvažnije dati poticaj (*ziruz*) kada je uključen trošak novca (*hisaron kis*).

Rav Schwab ističe da svaka generacija ima različite probleme i izazove. Svaki period ima svoje kušnje. U periodu prvog Hrama, problem nije bio u tome što su ljudi bili škrti. Problem je bio u tome što su žrtve prinosili bez da razumiju njihov smisao.

Donošenje žrtava trebalo je predstavljati točku preokreta u čovjekovom životu. Čovjek je trebao zamisliti svoju vlastitu krv koja se škropi po žrtveniku i svoje vlastito tijelo kako tamo izgara. To je trebao biti trenutak inspiracije i divljenja. Nažalost, kako je vrijeme prolazilo, dogodilo se da su ljudi počeli donositi žrtve u Hram na način da su ih dali svećeniku i rekli mu da ih on prinese. To je postala samo jedna od obaveza. Trošenje novca na žrtve postalo je samo prazna gesta. Kao što piše prorok Ješaja (1,11) „Što će mi mnoštvo vaših žrtava? Hašem kaže, „Sit sam žrtava paljenica i sala ugojenih životinja; ne želim krv junaca, jaganjaca i jaraca.“ Žrtve su bile prinošene na toliko neduhovan način da se B-g žalio na njih i rekao da takve žrtve ne želi.

To su bile skupocjene žrtve, nimalo oskudne – mast ugojene stoke – no B-g ih je odbacio. Hašem mnogo više voli kada prinesemo manje skupocjene žrtve u koje unesemo svoje srce, nego kada donosimo velike skupe žrtve kao praznu gestu. To je bio problem tijekom razdoblja prvog Hrama.

U razdoblju drugog Hrama, ironično, slučaj je bio obrnut. Kako vidimo iz proroka Malahije, problem je bio što su ljudi u Hramu prinosili neprikladne životinje. Stav je bio, poput onog kojeg često čujemo danas, „glavna je stvar biti Židov u srcu“. Ljudi su tvrdili da Hašemu ništa ne znači to koliko je

(nastavak s 10. stranice) **Rabbi Yissocher Frand: Različite generacije / različiti izazovi**

koštala životinja za žrtvu. „Koga briga? Sve dok imam židovsko srce! Žrtva je žrtva!“

Prorok je morao ukoriti narod zbog toga: „Na moj žrtvenik prinosite nečist hljeb i još pitate, „Čime smo Ti to omrzneli?“ Time što govorite, 'Stol B-žji vrijedan je prezira.' I kad na žrtvu prinosite slijepu životinju, kažete: „Nije to ništa loše.“ I kad prinosite hromu ili bolesnu životinju, kažete: „Nije to ništa loše.“ Donesi ju svom namjesniku: Hoćeš li mu time ugoditi i hoće li ti iskazati naklonost?, kaže Hašem, Gospod nad Vojskama.“ (Malahija 1,7-8)

I taj je stav također bio pogrešan. Oba faktora su potrebna. Čovjeku je potrebna namjera (*kavana*), ali mu je također potrebno i objektivno djelovanje (*l'maase*) – čovjek također treba pomno slijediti pravila žrtve.

To je ono što Raši misli kada kaže da riječ *cav* podrazumijeva ohrabrenje i poticaj za sadašnji trenutak, ali i za buduće generacije. Doći će vrijeme u židovskoj povijesti kada će ljudi postati labavi u pogledu kvalitete žrtava koje prinosi jer će to biti udarac za njihov džep. Zato stih kaže '*cav*' – snažno ih ohrabruje i potiče. To će ih koštati novaca, no to je cijena židovstva.

Zašto se žrtva zahvalnica smije jesti samo jedan dan?

Kasnije u *parši*, učimo detalje o raznim žrtvama. Jedna od žrtava je *korban toda* (žrtva zahvalnica): „Ovo je zakon za žrtvu zahvalnu koja će se prinositi G-spodu: ako je netko prinosi kao izraz zahvalnosti, onda neka zajedno sa žrtvom zahvalnom prinese beskvasne hljebove zamiješene s uljem, beskvasne pogače premazane uljem i hljebove napravljene od finog brašna zamiješenog s uljem... Meso žrtava zahvalnih koje

prinosi kao žrtvu zahvalnicu mora se pojesti u dan kada je prinošeno...“ (Vajikra 7,11-15).

Kada je čovjek bio bolestan, zatočen ili u smrtnoj opasnosti, a izbavio se iz toga, on je trebao donijeti „žrtvu zahvalnicu“. Ta se žrtva sastojala od 40 kruhova – *lahmej toda*. Žrtva zahvalnica je vrsta pomirbene žrtve (*korban šelamim*). Međutim, ona izlazi van normalnog protokola pomirbene žrtve. Standardna pomirbena žrtva može se jesti tijekom dva dana (uključujući i noć). Žrtva zahvalnica je iznimka od tog pravila. Ona se mora pojesti u dan kad je prinesena.

To može biti vrlo teško. Ako čovjek prinese žrtvu kasno tog dana, možda će imati samo nekoliko sati ili nekoliko minuta da pojede čitavu žrtvu i sve hljebove koji idu uz nju! Zašto je to tako?

Netziv daje divan odgovor. Kada se čovjek nađe sa tolikom količinom hrane koju treba pojesti u tako kratkom vremenu, samo je jedan način da riješi tu situaciju – mora napraviti zabavu! Mora pozvati svog brata i svog šogora i svog susjeda i susjedovog susjeda kako bi mu oni pomogli pojesti svu tu hranu.

Zahvalnost, objašnjava on, zahtijeva publicitet. Kada je riječ o žrtvi zahvalnici, što više ljudi, to bolje. Unatoč pravilu judaizma koje traži da „hodamo ponizno sa B-gom“ (Miha 6,8) – da činimo micve bez fanfara i u privatnosti – kada je u pitanju zahvalnost, moramo pozvati što je moguće više ljudi da budu dio te žrtve.

Tora je stoga napravila koncept u kojem se žrtva zahvalnica mora dijeliti sa drugima. Koristeći tu ideju, Netziv daje krasan uvid u stih iz Halela: „Tebi ću prinijeti žrtve zahvalnice i zazvat ću Ime G-spo-

dnje. Ispunit ću zavjete svoje B-gu pred cijelim narodom Njegovim, u dvorištima Doma G-spodnjeg, usred Jeruzalema.“ (Tehilim 116,17-19). Zavjet (*korban toda*) moram ispuniti, ali to će biti u prisutnosti cijelog naroda! On se prinosi u privatnosti, u dvorištima B-žjeg Doma, ali se jede usred Jeruzalema tako da svi znaju za moj izraz zahvalnosti Svemogućem.

Netziv ističe i to da postoji još jedna žrtva koja se jede samo tijekom jednog dana, a to je *korban Pesah* (janje za Pesah). I u tom slučaju imamo naglasak na pozivanju ljudi da nam se pridruže u našoj Pashalnoj žrtvi. *Korban Pesah* je također vrsta žrtve zahvalnice. Mi javno zahvaljujemo Svemogućem što nas je izveo iz Egipta. Ne dozvoljavamo „ostatke“ poput toga da ljudi jedu sendviče sa janjetinom danima nakon 14.-og nisana. Ne. Sve mora biti završeno tu večer. Na taj način ljudi nemaju izbora doli pozvati mnoge druge da s njima dijele janje te da zajedno šire riječ o B-žjoj dobroti.

Hiduše HaRim pita isto pitanje kao i Netziv: Zašto se žrtva zahvalnica jede samo jedan dan? On daje drugačiji, ali ne manje lijep odgovor.

Hidušej HaRim objašnjava da se žrtva zahvalnica jede samo jedan dan jer se ta žrtva donosi kao rezultat čuda koje je Svemogući učinio za osobu. Jučerašnje čudo je jučerašnje čudo. Danas je drugačiji dan koji dolazi sa svojim čudima. „I za Tvoja čuda koja nas prate svaki dan“ (iz odjeljka *Modim*, iz *Amide*). Ne želimo slaviti jučerašnja čuda danas jer danas je dan novih čuda. Stoga, budući da *korban toda* predstavlja današnje čudo, žrtva zahvalnica mora biti dovršena danas. ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Shaul Rosenblatt:

Budi ljubav, daruj ljubav

Ovotjedni odjeljak još jednom govori o Svetištu – putujućem Hramu. U odjeljak je uključena i povijest prikupljanja donacija za izgradnju Svetišta. Previše novca je donirano. Prvi i posljednji puta u židovskoj povijesti, volonteri su morali tražiti od ljudi da prestanu davati. Još uvijek čekam taj dan u Tikunu.

Postoje vremena kada čitam Bibliju i pitam se je li Richard Dawkins u pravu kada kaže: „Imaju li ljudi koji Bibliju uzimaju kao moralni autoritet najmanjeg pojma o tome što u njoj zapravo piše?“ Zapravo, ponekad gledam ono što ISIS čini u Siriji, Libiji... i čitam Bibliju, i mogu reći da površno gledano nema neke velike razlike među njima. Konkretni primjer u ovotjednoj *parši* jest kazna kamenovanja za onoga tko prekrši šabat.

Nedavno sam o tome raspravljao sa kolegom i imam neke nove uvide sa svoje strane.

To je izazovan i vrlo važan predmet pa mu stoga želim posvetiti dva svoja *davara* jer mi se čini da će mi trebati ponešto više prostora za njega.

Za početak, želim postaviti svoj intelektualni scenarij koji okružuje Toru kao perspektivu za ono što ću govoriti.

Nakon rigoroznih propitkivanja informacija, ja osobno ne vidim

drugi mogući zaključak osim toga da je B-g autor Tore. Vjerujem da su dokazi za to neoborivi. Do tog zaključka došao sam kada mi je bilo 18 go-dina. Nakon nečega što bismo mogli nazvati „krizom vjere“ u mojim ranim tridesetima, tražio sam alternativno objašnjenje, no još uvijek sam jedino taj zaključak morao priznati kao istinu od koje je nemoguće pobjeći.

To je moje viđenje i početna točka za judaizam. Ta je točka važna jer je ona ključ mog pristupa svim, na prvi pogled nelogičnim ili proturječnim, riječima Tore. Tora koja se čini nemoralnom za mene ima dva moguća objašnjenja. Ili je moj pogled na svijet ispravan i Tora je u krivu. Ili, ja imam još mnogo toga

za naučiti o svijetu za koji mislim da ga poznajem i Tora mi nudi mudrost koja je dublja od moje sadašnje razine uvida.

Da nisam uvjeren u to da je B-g autor Tore, vjerojatno bih pošao za prvom opcijom budući da je jednostavnija i ugodnija. Međutim, s obzirom na moje stajalište o B-žjem autorstvu Tore, moram poći za drugom opcijom. No, ima nešto što je vrlo zanimljivo. Gotovo nepromjenljivo, kada god strpljivo kopam dublje otvorenog uma, nalazim nevjerojatnu mudrost u stvarima koje su mi na početku djelovale besmislenima. Zato je činjenica da se Tora ponekad čini nemoralnom za mene uvijek točka od koje kreće učenje. I, čak i onda kada još uvijek ne shvaćam, vjerujem da je u tom slučaju zlato samo sakriveno malo dublje i kad budem spreman da ga iskopam, otkrit ću ga.

Kao što sam rekao, za mene to nije samo hipoteza, već model djelovanja kojim se vodim već preko 30 godina.

S time na umu, sljedećeg tjedna bavit ćemo se problemom naizgled brutalne smrtne kazne kamenovanja za naizgled neškodljiv grijeh paljenja vatre na šabat.

Šabat šalom ■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

TJEDNI ZOHAR: CAV

Prošlotjedna *paraša* (odjeljak Tore, priča) imala je poruku da se knjiga *Vajikra* (Levitski zakonik) uglavnom bavi žrtvama u Hramu (*korbanot*) koje simboliziraju alate za približavanje (*lekarev*) Stvoritelju.

Ovaj tjedan *paraša* "Cav" počinje riječima: "G-spod reče Mojsiju: Daj Aharonu i njegovim sinovima ovu naredbu ..." i Zohar objašnjava da "ne postoji zapovijed, nego samo štovanje idola (*avoda zara*)". Znači, kad god na bilo što reagiramo i kada postupamo kao da se ravnamo po zapovijedi, to je štovanje idola. Idolopoklonstvo se može definirati kao davanje kontrole nad našim životom, našom vezom s vlastitom dušom i sa Svjetlom nečemu što je izvan nas. Zašto?

Glavna je svrha stvaranja bila podijeliti blaženstvo i dobrotu sa stvorenim bićima, s nama. Međutim, mi smo odlučili da svu tu dobrotu ne primimo pasivno; mi smo ju htjeli zaraditi kroz svoj vlastiti rad i trud. Odlučili smo da i mi želimo biti stvaratelji, i time smo dobili moć slobodne volje, s kojom je došla sposobnost da kontroliramo svoju sudbinu. Stoga, kad god izgubimo kontrolu nad svojim životom, svojim osjećajima i mislima, mi se nalazimo u stanju idolopoklonstva.

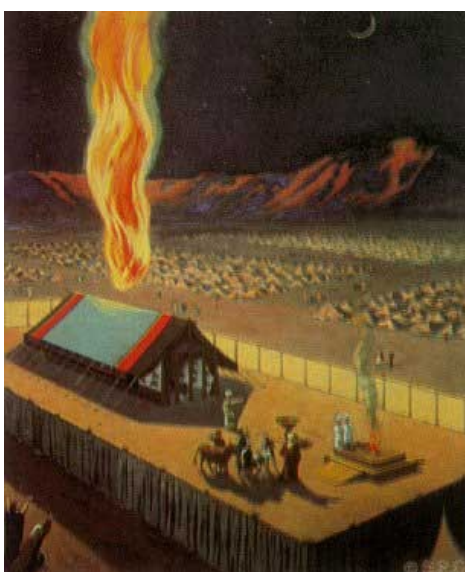
Zbog toga je naš cilj da budemo u stanju ravnoteže. Zohar objašnjava da se sveto bogoslužje u Hramu zasnivalo na tri sile: *kohenu*, *levitima* i Izraelu - inicijali su *KLI* (כלי -

"posuda"), a da bi "posuda" bila savršena i cijela, kako bi mogla u sebe prihvatiti sve obilje stvarjenja, ona mora sadržavati te tri sile: "*kohen*" je sila desne kolone - davanje i dijeljenje; "*Levi*" je sila lijeve kolone - želja za primanjem (to je sila *dina* - presude); "*Izrael*" je središnja kolona - sila ravnoteže.

Paraša nam govori da je uloga *kohena* da osigura da "... *vatra mora stalno gorjeti na žrtveniku*". Komentatori pitaju kako to da se *kohen* koji simbolizira desnu kolonu mora

nositi s vatrom koja simbolizira lijevu kolonu? No, očito postoje dvije vrste vatre (na hebrejskom *eš*): *eš zara* (vatra štovanja idola) i *eš kodeš* (vatra svetog bogoslužja). Kad god nas kontrolira moć *dina*, dok proživljavamo ljutnju, frustraciju, depresiju, itsl, tada znamo da u nama gori *eš zara*, koja nas uništava i razara. Ovu se vatru može jedino savladati *eš kodešom*. Ako je u nama stalno gori zapaljeni *eš kodeš*, vatra da se činimo dobro, za našeg bližnjega, ta će vrsta vatre prevladati i ukloniti ovu *eš zara*. Mi u sebi moramo probuditi vječnu vatru i na sebe gledati kao na žrtvenik na kojem neprestano gore žrtve. Ovaj unutarnji ushit pomoći će nam da svladamo *eš zara* koja je u nama i dovest će nas bliže Stvoritelju. ■

Prevela Tamar Buchwald

Neprocjenjiva vrijednost čistosti, Rabbi Daniel Travis:

Ciljevi i sredstva

„Otiđi do stada i uzmi dva probrana kozleta ...” (Berešit 27,9)

U ovom stihu Rivka je zapovjedila Jakovu da uzme koze koje su joj pripadale. Kao dio njezina bračnog ugovora, Rivka je imala pravo da svaki dan uzme dvije životinje iz Jichakova stada. Tako da kozlići koje je ona pripremila Jakovu da ih odnese Jichaku nisu bili ukradena imovina. Sasvim smo svjesni da je budućnost Židovskog naroda ovisila o tome da Jakov primi Jichakove blagoslove; nadalje, Rivka je kroz svoj dar proroštva razumjela da je Jakov taj koji treba primiti blagoslove, a ne Esav. Ipak, znala je da joj to ne daje dozvolu da prekrši zabranu krađe. Bez obzira na to koliko je vrijedan nečiji cilj, on ne opravdava pribjegavanje krađi.

Iako su praoci i pramajke držali Toru, ona je za njih bila dobrovoljna, i oni su mogu postupati protivno zakonima Tore, ako su vidjeli potrebu za time. Očevidan primjer za to je činjenica da je Jakov oženio dvije sestre, iako Tora to zabranjuje. Budući da zakoni Tore u to vrijeme još nisu postali obvezni, Jakovu je bilo dozvoljeno da oženi obadvije sestre, i Leu i Rahel. Ipak, to nije bio slučaj u pogledu krađe; “dobar razlog” nikoga nije oslobodio bilo od zabrane krađe, budući da ljudska logika primorava na tu zabranu. B-g očekuje da ljudi znaju da nitko nema pravo dirnuti ništa što mu ne pripada. Stoga nije bilo opravdanja za krađu, iako Tora još nije bila dana.

Onaj tko pobjedi snažnu potrebu da krši zapovijedi Tore, i umjesto toga provodi B-žju volju, dobiva veću nagradu za svoj trud od nekoga tko čuva zapovijedi, a pri tome nema potrebu da radi drugačije. Čovjek ne bi trebao reći da se da jede mlijeko s mesom zato jer mu je to odbojno, već bi trebao reći da bi on to volio jesti, ali Tora to zabranjuje. Hvalevrijedno je imati želju jesti mlijeko i meso zajedno, pa prevladati tu želju, no to nije slučaj kada je u pitanju krađa i drugi grijesi koji bi mogli nanijeti štetu drugima, jer je logično da se nitko ne bi trebao baviti takvim stvarima. Netko tko želi ukrasti imovinu drugih treba učiniti sve što je u njegovoj moći da iskorijeni taj osjećaj iz svog srca. ■

Prevela Tamar Buchwald

Breslov Research Institute:

Ne možemo dopustiti da se vatra ugasi

... vatra na žrtveniku ćete rasplamsati s [ostatkom od žrtava] ... on će ukloniti pepeo paljenice koja je izgorjela ... neka [je] odnese na ritualno čisto mjesto izvan tabora. Vatra žrtvenika ćete rasplamsati... Svakog jutra kohen će je razbuktati ... Na taj će način vatra stalno gorjeti na žrtveniku; neće se gasiti (Lev 6,2-6).

Svi mi imamo jedan vrlo ljudski problem: početni entuzijizam nestane. To nije loša stvar kada je u pitanju partija poker, ali za Židova koji je ozbiljan u pogledu svog Židovstva, to je rizik. Čak niti mi, sveti koliko jesmo, ne možemo u bocu uloviti munju. No, ima rješenja.

Većina od nas zaboravlja da mi služimo kao *kohanim* (svećenici) u B-žjem hramu. Istina je da je Hram, *Beit HaMikdaš*, srušen, i da možda niste niti potomak *kohena* koji su tamo služili (ili uvjete ne ispunjavate na neki drugi način), ali ipak, vi jeste *kohen* (vidi *Izlazak 19,6*) u hramu koji se zove svijet (*Zohar*, na više mjesta). Dio posla *kohena* je da održi vatru na žrtveniku tako da gori cijelo vrijeme. To podrazumi-

jeva uklanjanje pepela i paljenje vatre iznova svakog jutra ili, u našoj situaciji, koliko god je to često potrebno.

Odakle dolazi žar vatre, inspiracija? Gibanje stvara toplinu, misao stvara pokret. Sveta misao stvara sveti pokret. Da bi vatra gorjela u našem srcu, mi moramo zadržati svoj um redovito angažiran u učenju Tore.

Nema roka isteka za informacije, vjeru, svetost ili bilo što, što smo stekli svojim učenjem Tore. Pa čak i nakon što njegova inspiracija izgori i pretvori se u „pepeo”, mi iskoristimo taj žar da razgorimo novi krug nadahnutog, nadahnjujućeg učenja Tore. Nakon toga, gomila pepela koja se nakupila na žrtveniku tretira se s velikim poštovanjem. Umjesto da je bez puno ceremonije bacimo, mi se potrudimo da je odnesemo na “ritualno čisto mjesto.” To je jednostavno značenje.

Hebrejska riječ za pepeo, *dešen*, znači također i bogato, masno i uzvišeno. Na dubljoj razini, “pepeo”

toliko obiluje svetošću da ga moramo uzdići na višu razinu “izvan tabora” i sfere svakodnevnog života, na dimenziju koja je potpuno čista, neokaljana hirovima tjelesnog.

Rebe Nachman podučava da nije dobro biti star, da niti u jednom trenutku ne možemo dopustiti da se vatra ugasi. Moramo održati naš početni entuzijizam, a la Rebe Reb Zusha, tako da on prožme čitavo naše Židovstvo. Naše učenje Tore je neophodno, to je rješenje koje će sigurno pomoći.

A tako će pomoći i ovo drugo rješenje: uključivanje u učenje i put Rebe Nachmana. Kao što je Rebe rekao, “Moja će vatra gorjeti zauvijek. Ona nikada neće biti ugašena. Ona će gorjeti sve dok Mašijah ne dođe” - neka bi to bilo brzo i uskoro, i za našega života. Amen.

agutn Shabbos!

Šabat šalom! ■

Prevela Tamar Buchwald

Biseri hasidske mudrosti

"Čemu služi *musar* (etičko učenje) i *tšuva* (pokajanje), ako se ljudi vraćaju prijašnjim pogreškama i nastavljaju na isti način kao i prije? Umjesto odgovora, ispričati ću vam jednu poučnu priču:

"Stvorio je nebesa pomoću mudrosti" (*Tehilim 136,5*)

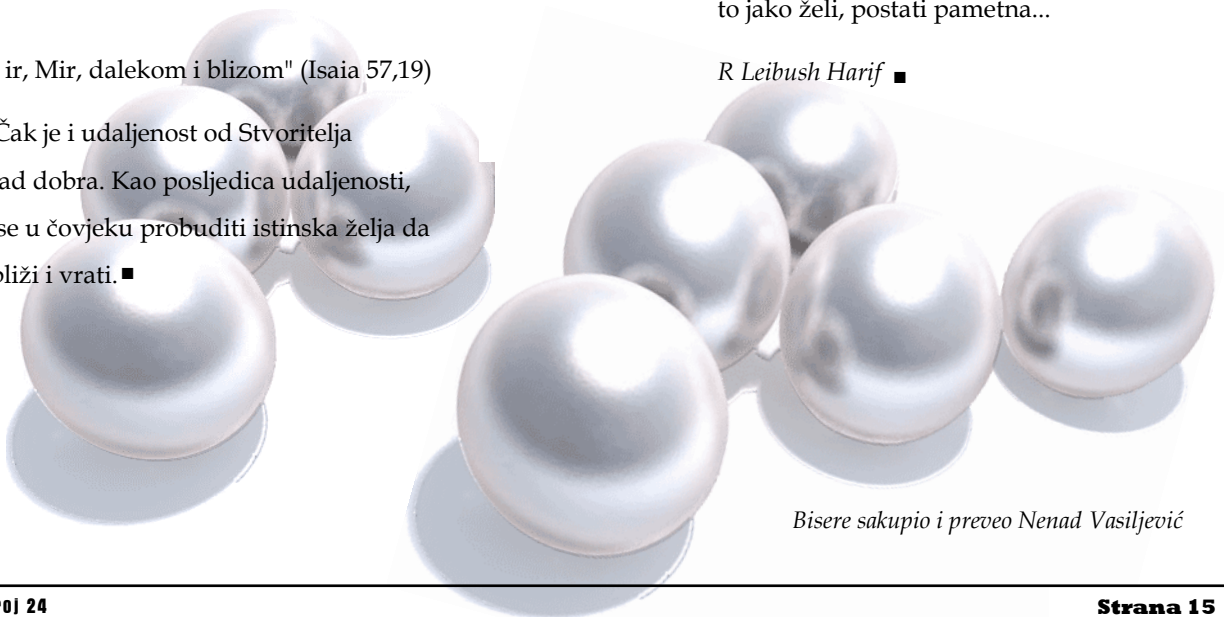
Pomoću mudrosti? Naravno, pomoću mudrosti, a kako bi drugačije? Kako je moguće stvoriti nebesa – pomoću igle i konca?

Stvoritelj je napravio nebesa zato da bi čovjek mogao usmjeriti svoj pogled prema gore i spoznati smisao kreacije.

Tzemah Tzedek ■

"Mir, Mir, dalekom i blizom" (*Isaia 57,19*)

Čak je i udaljenost od Stvoritelja ponekad dobra. Kao posljedica udaljenosti, može se u čovjeku probuditi istinska želja da se približi i vrati. ■

Živio jednom jedan princ kojega su zarobili neprijatelji. Njegov otac, kralj, učinio bi sve, samo da ponovo vidi svog sina. Da ga je mogao osloboditi sužanjstva, bio bi kralj najsretniji čovjek na svijetu.

Ipak, čak i ako je to bilo nemoguće, kada bi se nekako moglo izvesti da kralj može provesti negdje sa sinom samo jedan jedini sat, pa se nakon toga on mora opet vratiti u zatvor, ne bi li se kralj neizmjerljivo veselio takvoj mogućnosti da nakratko vidi svog sina?

Slično tome, iako ne možemo postići da se ljudi u potpunosti pokaju, ako samo možemo probuditi u njima želju za pokajanjem i osjećaj žaljenja na samo jedan sat - već smo postigli jako puno. ■

R. Pinchas iz Koretza

Koja je razlika između mudre osobe i budale?

Mudra se osoba može, ako to zaželi, praviti da je budala. Budala ne može, niti onda kada to jako želi, postati pametna...

R Leibush Harif ■

Bisere sakupio i preveo Nenad Vasiljević

Sefer Hamicvot Hakacar

Zapovijedi koje se danas mogu poštivati

kako ih je sakupio Hafec Hajim

Pozitivne zapovijedi

22. Pozitivna je zapovijed odstraniti *hamec* (ukvasalu hranu) na četrnaesti dan nisana

jer Pismo kaže, *samo, prvoga ćeš dana odstraniti ukvasalo iz svojih domova (Š'mot 12,15)*; a Usmenom tradicijom se uči da taj „prvi“ znači četrnaesti dan nisana, prije trenutka u kojem postaje zabranjeno jesti *hamec*. Čišćenje od *hameca* znači da čovjek treba uništiti znani mu *hamec* koji se nalazi u njegovom posjedu; a za ono što ne zna, učinit će to ništavnim i nevažećim u svom srcu, i smatrati to za ništa – neće to upotrijebi ni na koji način.

Po zakonu učenjaka čovjek ima pretraživati i pregledavati [svoje prostorije] te očistiti [sav *hamec*] na početku večeri [prije] četrnaestog, uz svjetlost svijeće: jer svi ljudi uvečer trebaju biti kod svoje kuće, a svjetlo svijeće je dobro za pretraživanje.

Na snazi je na svakom mjestu, u svako doba, kako za muškarce tako i za žene.

Negativne zapovijedi

34. Negativna je zapovijed ne ukrasti niti jednu stvar ili predmet bez obzira kolika bila njegova novčana vrijednost

kao što kaže Pismo, *Nećeš ukrasti (Va-jikra 19,11)*. Zabrana se odnosi na sve što vrijedi od *p'ruta* [najmanjeg novčića] naviše. Sasvim je svejedno da li osoba ukrade predmet koji ima novčanu vrijednost od Židova, djeteta ili neždova: ona mora dati odštetu. Prema zakonu Tore zabranjeno je ukrasti bilo što, jer se njezin zakon odnosi [čak] na bilo što vrijedno polovicu [ili manje od toga] minimalne vrijednosti. Zabranjeno je išta ukrasti iz šale, ili s namjerom da se vrati, ili s namjerom da se plati za to. Zabranjeno je kupiti bilo što za što se osnovano sumnja da je ukradeno.

Ovo je na snazi na svakom mjestu i u svakom trenutku, kako za muškarce tako i za žene. ■

U najkraćim crtama: Haftara

Malahija poglavlje 3

Ovotjedna haftara je iz Malahije, poglavlje 3. Navi proglašava naciji da ih čeka konačno otkupljenje. Doći će vrijeme kada se zli i bahati će biti uništeni, a pravednici će vladati.

Povezanost ove hafatare s ovim tjednom, jer u tome što je ovo šabos prije Pesaha. Baš kao što je nacija, bila izbavljena iz Micrajima prije nešto više od 3300 godina, tako će Elijahu Hanavi najaviti dolazak Mašiaha.

Pasuk 22 podvlači ono što je temeljno za sve proroke i proročanstva. Jedini pravi Navi je onaj koji se „sjeća Tore od Mošea, sluge Hašema“. Svaki Navi koji proturječi Mošeovoj Tori je po definiciji je „lažni prorok“. Bilo je

mного lažnih mašijaha su se pojavili tijekom povijesti. Jedini pravi Mašijah će biti onaj kojeg je navijestio sam Elijahu (Kohain, usput budi rečeno), kao što je govorio „gle, dođe veliki i strašni dan B-žji“.

Ovaj je tjedan poznat i kao Šabos Hagadol - velikih Šabos. Prema tradiciji Rav *šula* poslijepodne iznosi *draša* čija je namjena da razmatra zakone Pesaha kao i da potakne zajednicu da se pripremi se za *jom tov*. Običaj je da se pročita prvi dio Hagade kao dio pripreme za ispunjenje micve o pričanju priče o Izlasku.

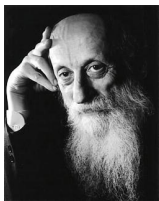
Postoji nekoliko razloga zašto se ovaj šabos zove „Veliki šabos“. Kronološki, 15. nisana 2448. godini

pao je u četvrtak. *Erev Pesah*, 14. nisana, kada su Bnej Jisroel prinostili svoj 1. korban Pesah, bila je srijeda. Taj prvi Korban Pesah zahtijeva da svako kućanstvo uzme svoje janje 4 dana unaprijed, na 10. nisana i veže ga za krevet. Zbog toga što je prva micva dana narodu Korban Pesah, taj je šabos bio trenutak kada je narod učinio 1. korak 1. micve dane narodu! Četiri dana prije srijede je Šabos. Stoga se šabos prije Pesaha naziva Šabos Hagadol - Veliki šabos - šabos u kojem su *Bnej Jisroel* započeli sa svojom prvom micvom kao nacija ■

Rabbi dr. Abraham J. Twerski:

Rastimo svakoga dana

Cav

Znat ćeš toga dana i razmotrit ćeš to u srcu svojem. (Pz 4,39).

Poslovni ljudi koji se bave brojnim pos-lovima angažiraju računovođe da im analiziraju njihovo poslovanje i odrede jesu li poslovali s profitom ili nisu. Oni također mogu potražiti pomoć stručnjaka kako bi odredili koji im proizvodi donose novac, a na kojima ga gube. Takve im studije omogućavaju da profit dovedu do najviše točke, a gubitke do najniže. Bez takvih podataka, oni bi mogli obavljati velike poslove, ali na kraju go-

dine otkriti da njihovi troškovi premašuju zaradu.

Razumni ljudi razmišljaju barem jednako toliko o kvaliteti i dostignućima u svom životu koliko o svom poslovanju. Pitaju se, „U kojem pravcu ide moj život? Što činim, a da vrijedi? U čemu napredujem i postajem bolji? Koje postupke trebam raditi češće, a koje prestati činiti?“

Malo je ljudi koji rade ovakav obračun. Mnogi od onih koji ga čine, čine to sami, bez da se posavjetuju sa stručnjakom. Isti ti ljudi ne bi ni pomislili da sami rade svoju poslovnu analizu i vođenje računa, i spre-

mno plaćaju povelike sume novaca kako bi angažirali visoko kvalificirane stručnjake u tim područjima.

Židovska etička djela nukaju nas da se redovito podvrgavamo *hešbon hanefešu*, osobnom svođenju računa. Bilo bi jako glupo od nas da tom svođenju računa za svoj vlastiti život pristupimo s iole manje ozbiljnosti od onoga kako činimo u svom poslovanju. Trebali bismo potražiti „ovlaštene duhovne računovođe,“ one koji su stručni u duhovnom vodstvu, da nam pomognu pri našem analiziranju. ■

Iz domaćeg tiska

NOVA PRAVILA DOSAD NEZABILJEŽEN SLUČAJ: MUŠKARAC ZAVRŠIO NA SUDU SAMO ZBOG LAJKA NA FACEBOOKU Optužen je za klevetu jer je reagirao na antisemitski status

Jutarnji list, 5.4.2017.

Oko aktivnosti na društvenim mrežama još uvijek se lome koplja, što se smije objavljivati, a što ne, koliko se otvoreno smije komentirati i kritizirati. Veliku ulogu u tome imaju i same društvene mreže koje automatski blokiraju neprikladne fotografije ili govor mržnje, no zbog jezičnih barijera osobne uvrede često prolaze 'ispod radara'.

U Švicarskoj je u oku prvo suđenje za lajkove na Facebooku. Kako piše Local, 45-godišnji muškarac iz Züricha optužen je za klevetu jer je znakom odobrenja reagirao na status u kojem se tužitelj optužuje za antisemitizam.

Online drama odvijala se među članovima raznih organizacija za zaštitu životinja. Predsjednici jedne takve organizacije,

Verein gegen Tierfabriken (VgT), Erwina Kesslera napali su za antisemitizam i rasizam. Optuženi je samo lajkao, nije komentirao osam objava u kojima se tvrdi da je Kessler rasist s obzirom na povezanost s neonacistima u prošlosti.

Kesslerovi odvjetnici tvrde da je reakcijom na objavu muškarac doprinio većoj vidljivosti objave, učinio je vidljivom većem broju ljudi, čime je nanio štetu Kessleru.

Slučaj se trebao naći pred sucem ovaj ponedjeljak, 3. travnja, no suđenje je odgođeno jer odvjetnik optuženog pokušava srušiti slučaj i odbaciti optužbe. Prema pisanju švicarskih medija obrana se planira fokusirati na Kesslerovu rasnu diskriminaciju u prošlosti čime će pokušati dokazati da su optužbe na društvenim mrežama opravdane.

Kako i gdje podvući crtu?

Švicarski se mediji pitaju nije li obrana bazirana na pogrešnim

temeljima te kako ni ne spominju osnovni problem - je li uopće moguće tužiti nekoga samo zato što je simbolom reagirao na objavu ili je podijelio?

Prije godinu dana švicarski je sud odbacio jednu sličnu tužbu protiv muškarca koji je na Twitteru ponovno podijelio tuđu uvredljivu objavu. Sud je smatrao da ponovno dijeljenje (share/retweet) nije kažnjivo, već da jedino originalni autor može biti zakonski gonjen. No, nažalost ovaj se slučaj ne može iskoristiti kao presedan jer švicarski zakon strogo razlikuje uvrede na rasnoj bazi, iako sam optuženi nije sam objavio rasne uvrede. Kessler je tužio još osmero ljudi u pet sličnih optužnica.

Ovaj je slučaj potaknuo raspravu u Švicarskoj o tome tko je odgovoran za online

sadržaj i dokle seže sloboda govora. Mnogi se boje da suviše stroge restrikcije mogu odvesti u neželjenu kontrolu slobode.

U tome vjerojatno prednjači Rusija gdje je samo 2015. 54 ljudi završilo u zatvoru zbog dijeljenja ili objave 'govora mržnje'. Andrej Bubejev osuđen je na više od dvije godine zatvora zbog neprikladnog sadržaja na društvenim mrežama. Među 'neprikladnim sadržajem' našla se slika paste za zube, koju je slikala njegova supruga, a uz nju je napisao: 'Istisnite Rusiju iz sebe!' ■

Izložba Arika Brauera u MUO najavljuje jedanaesto izdanje Festivala tolerancije

portal.hr, 3.4.2017.

Na prvoj svojoj izložbi pred zagrebačkog publikom, otvorenoj u ponedjeljak u Muzeju za umjetnost i obrt (MUO), austrijski slikar Arik Brauer predstavio se s dvadesetčetiri ilustracija za Hagadu, židovsku liturgijsku knjigu priča koje se čitaju prilikom ritualne Seder večere za vrijeme Pesaha, a izložbu je otvorio predsjednik Festivala tolerancije Branko Lustig.

Pod nazivom 'Iz generacije u generaciju/Nova Hagada' izložena su djela iz zrele slikarske

faze jednog od najznačajnijih suvremenih umjetnika Bečke škole magičnog realizma, a riječ je o njegovom drugom nizu ilustracija za Hagadu.

Izložba će biti otvorena do 16. travnja, a otvorena je kao svojevrsna najava ovogodišnjeg Festivala tolerancije, što će se u Zagrebu održati 8. do 14. travnja.

Sam naslov izložbe odnosi se na važno židovsko načelo prenošenja znanja i sjećanja na važne događaje u židovskoj povijesti, posebice na Pesah koji se slavi u proljeće.

Tijekom Seder večeri, kojom taj blagdan počinje, iz Hagade se čitaju priče o egzodusu Židova i četrinstogodišnjem ropstvu te slavi njihovo oslobođenje. Okupljeni pjevaju pjesme, jede se simbolična hrana, beskvasni kruh i pije vino, a večer završava uz želju da se hodočasti u Jeruzalem, simbol slobode.

Priče iz knjige Brauer je dočarao fokusirajući se na simbole, njima dominiraju ljudske figure te simbolični elementi i vizuali koji podsjećaju na ključne događaje iz židovske povijesti.

Brauer još 1979. ilustrirao Hagadu koja je postala svojevrsni klasik

Danielle Spera, direktorica Židovskog muzeja u Beču, gdje je ista izložba nedavno bila postavljena, podsjetila je kako je Brauer još 1979. ilustrirao Hagadu koja je brzo bila rasprodana i postala je svojevrsni klasik.

'Idući ponedjeljak počinje Pesah sa Seder večerom, kada se ljudi okupe i čitaju priče o izlasku iz Egipta, a tada si postavljamo i pitanja o slobodi', naglasila je. ■

